

به نام خداوند جان و خرد

جرعه فشانی

مؤلف: دکتر جواد برومند سعید

انتشارات ترفند

برومند سعید، جواد، ۱۳۱۱ -

جرعه فشانی / جواد برومند سعید. - تهران: ترفند، ۱۳۸۴.

ISBN: 964-7332-52-1

۱۹۶ ص.

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فنی.

کتابنامه: ص. ۱۹۱-۱۹۶؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. جرعه فشانی. ۲. جرعه فشانی در ادبیات. الف. عنوان.

۸۶۰ / ۹۳۵

PIR ۳۴۴۲ / ج ۴ ب ۴

۸۴ - ۲۳۰۴۱ م

کتابخانه ی ملی ایران

انتشارات ترفند

تهران، صندوق پستی: ۱۶۹-۱۷۱۸۵، تلفن: ۲۲۳۳۳۲۴۴ و ۹۱۲۶۱۱۱۵۹۲

www.iran-ketab.com/tarfand

جرعه فشانی

مؤلف: دکتر جواد برومند سعید

طراح جلد: سیروس آقاخانی

لینوگرافی: صدف چاپخانه سعید نور صحافی: کتیبه

نوبت چاپ: نخست ۱۳۸۵ شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان شماره نشر: ۶۰

ISBN: 964-7332-52-1

شابک: ۹۶۴ - ۷۳۳۲ - ۵۲ - ۱

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۵
بخش نخست: آشنایی با جرعه‌فشانی.....	۷-۳۰
جرعه‌فشانی در ایران باستان.....	۹
جرعه‌فشانی در هند باستان.....	۱۳
جرعه‌فشانی در یونان باستان.....	۱۴
کاس کریمان.....	۱۵
کریمان عجم.....	۱۸
عدل کریمان.....	۲۱
آفتاب کریمان.....	۲۲
داد و دهش کریمان.....	۲۴
جرعه کاس‌الکرام.....	۲۶
بخش دوم: فرهنگ جرعه‌فشانی.....	۳۱-۸۹
جرعه‌فشانی یک سنت فرهنگی.....	۳۳
جرعه‌فشانی و عبادت.....	۳۹
جرعه‌فشانی و جوانمردی.....	۴۳
جرعه‌فشانی بر خاک مردگان.....	۴۷
خاک‌سپاری مردگان در سایه درخت انگور.....	۵۹
یادافشان.....	۶۱
جرعه‌فشانی بر خاک و رویش و افزایش.....	۶۳
جرعه‌فشانی بر آسمان.....	۷۷
جرعه‌فشانی بر دشمن.....	۸۵
بخش سوم: جرعه‌گانی.....	۸۹-۱۲۴
خاک جرعه دوستان شدن.....	۹۱
جرعه جویان جام.....	۹۹
جرعه‌کش.....	۱۰۷
جرعه نوش.....	۱۱۱
جرعه خور.....	۱۱۵
جرعه چین.....	۱۱۹
جرعه دان.....	۱۲۱

بخش چهارم ۱۳۵-۱۴۲

پیشینه پژوهش‌های جرعه‌فشانی ۱۲۷

بخش پنجم: فهرست‌ها ۱۴۵-۱۹۶

فهرست واژگان ۱۴۷

فهرست نام‌های ویژه ۱۸۷

فهرست کتاب‌های مورد استفاده ۱۹۱

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

در آثار بازمانده زبان و ادبیات فارسی پس از اسلام از جرعه‌فشانی فراوان یاد شده است اما اطلاع‌درخور توجهی درین آثار پیرامون سبب پیدایی و چند و چون آن دیده نمی‌شود. تنها اطلاعی که تقریباً مفیدست و از آن می‌توان ردپایی بدست آورد این است در بعضی موارد هنگامی که از جرعه‌فشانی نام برده می‌شود اشاره به دوران باستانی ایران و شاهان پیشدادی و کیانی می‌کنند، ازینقرار بنظر می‌رسد که جرعه‌فشانی از نهاد و آیین‌های آنها باید باشد. متأسفانه اطلاعات ما از فرهنگ و آیین‌های پیشدادیان و کیانیان ناچیزست.

از آثار بازمانده دوره باستانی ایران تنها کتاب در خور یادى که باقی مانده اوستاست. درین کتاب از قربانی‌های اسب و گوسفند و گاو فراوان یاد شده، اما به جرعه‌فشانی که بخش مهم این قربانی‌هاست اشاره‌ای نشده است. این شاید به این دلیل باشد که اوستای نهایی در زمان ساسانیان فراهم شده و درین دوران به سبب تعصبات مذهبی که آنها داشتند نمی‌گذاشتند مطالبی که با آیین زردشتی هم سویی ندارد در اوستا راه پیدا کند. ازین روی از نوشته‌های بازمانده باستانی و دوره میانه زبان فارسی نباید انتظار داشت که ما را در جریان چگونگی این آیین قرار بدهد.

خوشبختانه پس از اسلام همینکه نفوذ ساسانیان و سخت‌گیری‌های آنها از میان رفت ایرانیان روشنفکر و تحصیل کرده احساس آزادی و امنیت بیشتری کرده و آغاز نمودند به نوشتن اخبار و اطلاعاتی که سینه به سینه به آنها رسیده بود، و یا اگر در دفتری سخنی از آن روزها پنهان بوده آشکار کردند. در همین دوره درخشان فرهنگی است که بزرگترین کتاب تاریخ و فرهنگ ایرانی یعنی شاهنامه فردوسی به پیدایی آمد.

دیگر شاعران پارسی‌گوی آغازین زبان فارسی آزادانه در آثار خود از آیین‌های باستانی اشاره‌گونه صحبت کردند از آن جمله آیین‌ها یکی همین جرعه‌فشانی است، و درین دفتر بیشتر ما از همین اشارات سود جسته‌ایم.

از جناب دکتر سرامی، استاد گرانقدر سیاس‌گزارم که این دفتر را در رسته کتاب‌های انتشارات ترفند قرار داده‌اند.